Bijlage B.

(Zie hoofdstuk E, §§ 2 en 4, van het verslag.)

OVERZICHTEN

BETREFFENDE DE

KONINKLIJKE MARINE IN NEDERLANDSCH-INDIË,

meerendeels over 1908.

1. Algemeen overzicht betreffende het materieel over 1908 en het eerste kwartaal van 1909.

2. Specificatie betreffende de samenstelling van het personeel op ult. 1907 en ult. 1908.

3. Statistiek over 1908 betreffende de aanvulling van en de verliezen aan personeel.

4. Opgaven betreffende hetgeen de in de laatste jaren voor rekening der Indische geldmiddelen gebouwde schepen der Indische militaire marine nieuw hebben gekost en wat er sedert tot ult. 1908 voor onderhoud, herstelling, enz. aan ten koste is gelegd (deze laatste opgaven ook voor de schepen van het Nederlandsch eskader in Oost-Indië).

5. Opgaven over het tijdvak 1 April 1908 t/m 31 Maart 1909 betreffende het dokken, enz. door schepen der Koninklijke marine (en ook door die der gouvernements-marine): 1°. te Soerabaja (marine-etablissement), te Sabang op Poelo We (gouvernements-dok) en te Tandjoengpriok (particuliere werf), en 2°. te Singapore.

6. Opgaven nopens de kosten en de productie van het marine-etablissement te Soerabaja over 1904 t/m 1908.

I. Algemeen overzicht der schepen en vaartuigen van de Indische Militaire Marine en van het Nederlandsch eskader in Oost-Indië.

NAMEN DER SCHEPEN.	Aantal schroeven.	Samenstelling. [1]	Op stapel gezet.	A. Te water gelaten. B. In Ned.-Indië aangekomen of aldaar in dienst gesteld.	Grootste lengte in M. [2]	Grootste breedte in M. [3]	Grootste diepgang in dM. [4]	Waterverplaatsing in M³. zeewater (1026 K.G.).	Geschut. Soort.	Geschut. Aantal stukken.	Torpedo-inrichtingen. Buizen.	Torpedo-inrichtingen. Kanonnen.	Stoomvermogen in indicateur paardekrachten.	Grootste proeftochtvaart. [5]	Brandstof- (steenkolen-) bergruimte in M³. [6]	Grootste vol te houden dienstvaart. [7]	Vaart bij voordeelig brandstofverbruik. [7]	Af te leggen weg in zeemijlen of met normalen voorraad. [7]: Bij de vaart van Kolom 17.	Af te leggen weg in zeemijlen of met normalen voorraad. [7]: Bij de vaart van Kolom 18.	Pantser in millimeters. [1]: Gordel.	Pantser in millimeters. [1]: Toren of barbette.	Pantser in millimeters. [1]: Comm. toren.	Pantser in millimeters. [1]: Dek.	Bevond zich op 31 December 1908:	BEMANNING. Bepaalde sterkte (ongerekend de als bovenrol toegestane verhooging). Europeanen.	Bepaalde sterkte (ongerekend de als bovenrol toegestane verhooging). Inlanders.	Aanwezige sterkte volgens op onderstaand tijdstip laatst ontvangen maandrapport. 31 Dec. 1907. Europeanen.	Aanwezige sterkte volgens op onderstaand tijdstip laatst ontvangen maandrapport. 31 Dec. 1907. Inlanders.	Aanwezige sterkte volgens op onderstaand tijdstip laatst ontvangen maandrapport. 31 Dec. 1908. Europeanen.	Aanwezige sterkte volgens op onderstaand tijdstip laatst ontvangen maandrapport. 31 Dec. 1908. Inlanders.	Verrichtingen, bewegingen, enz. gedurende het tijdvak 1 April 1908 tot en met 31 Maart 1909. (Zie voor het dokken en herstellen de opgaven sub 5 van deze bijlage.)
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.
INDISCHE MILITAIRE MARINE.																															
Flottielje-vaartuigen.																															
Mataram	2	S.	1895 Amsterdam (Huijgens en van Gelder).	A. 1896. B. 31 Maart 1897.	53.9	9.44	36.5	809.52	K. v. 10,5 cM. A. „ „ 7,5 „ „ „ „ 3,7 „ Mr. „ 7,5 „ A.	2 14 1 8	—	—	1345	12.95	154	10.5	8	1168 *a*)	1702 *a*)	—	—	—	—	in dienst.	56	43	54	43	51	45	Was 1 April 1908 te Soerabaja en aanvaardde den volgenden dag een tocht naar de wateren van Bali, waar het schip werd toegevoegd aan het Nederlandsch eskader en communicatie-diensten verrichtte. Na afloop van de actie op Bali vertrok de bodem naar Soerabaja en van daar op 18 Mei naar Timor Koepang, om te kruisen in de Timorsche wateren, speciaal voor bestuursdoeleinden. Op 6 Juni keerde de *Mataram* weder naar Soerabaja terug tot het ondergaan van herstellingen, na beëindiging waarvan het schip op 31 Augustus naar Boeleleng stoomde en aldaar ter beschikking werd gesteld van den resident van Bali en Lombok. Na te Soerabaja te zijn teruggekeerd en aldaar eenige ketelreparaties te hebben ondergaan, vertrok de bodem 9 October weder naar Boeleleng, en van daar naar Ampenan, waar het schip tot 28 October bleef en vervolgens weder naar Soerabaja terugkeerde. Op 2 October vertrok de *Mataram* naar Makasser, ten einde den stationsdienst tijdelijk van de *Siboga* over te nemen. Van 7 tot 27 November en van 7 tot 20 December maakte het schip eene reis naar Boeton (Celebes en onderhoorigheden). Den 24sten December werd de *Mataram* te Makasser afgelost door de *Koetei* en keerde daarna naar Soerabaja terug, waar het schip gedurende het overige deel van het verslagjaar bleef, behoudens het maken van eenige tochten tot het houden van schietoefeningen.
Edi	2	S.	1896 Vlissingen (Kon. Maatschappij „de Schelde").	A. 1897. B. 13 Aug. 1897.	53.9	9.44	36.5	820	K. v. 10,5 cM. A. „ „ 7,5 „ „ „ „ 3,7 „ Mr. „ 7,5 „ A.	2 14 1 8	—	—	1235	12.8	149	10.75	8	1400 *a*)	1980 *a*)	—	—	—	—	in dienst.	56	43	52	45	48	52	Op 1 April 1908 vertoefde de *Edi*, tot het ondergaan van herstellingen, te Soerabaja, van waar het schip 24 April naar Tandjoengpriok vertrok en vervolgens op 18 Mei, in vereeniging met de *Serdang*, naar Atjeh stoomde, waar deze bodems tot 7 November de noord- en oostkust bekruisten. De *Edi* vertrok 12 December weder naar Tandjoengpriok en werd vervolgens aangewezen voor de bekruising van de westkust van Borneo en de wateren nabij de Natoena- en Anambas-eilanden.
Serdang	2	S.	1896 Vlissingen (Kon. Maatschappij „de Schelde").	A. 1897. B. 7 Dec. 1897.	53.9	9.44	36.5	820	K. v. 10,5 cM. A. „ „ 7,5 „ „ „ „ 3,7 „ Mr. „ 7,5 „ A.	2 14 1 8	—	—	1290	12.9	149	11	8	1320 *a*)	1939 *a*)	—	—	—	—	in herstelling.	—	—	52	49	—	—	Vertoefde 1 April 1908 in den Banggai-archipel (Celebes en onderhoorigheden) tot het instellen van een onderzoek naar zeeroof. Van 7 tot 21 April was het schip te Ternate, waarna het van 22 April tot 1 Mei een kruistocht naar verschillende eilandengroepen maakte en vervolgens, via Menado, naar Soerabaja stoomde. Daarna keerde de *Serdang* naar Ternate terug en vertrok 5 Mei weder naar Soerabaja tot het innemen van voorraden. Van 15 tot 18 Mei vertoefde de bodem te Tandjoengpriok en stoomde vervolgens, in vereeniging met de *Edi*, naar Atjeh, waar tot 7 November de noord- en oostkust bekruist werden, waarna het schip via Tandjoengpriok naar Soerabaja terugkeerde en aldaar op 12 December buiten dienst werd gesteld, ten einde belangrijke herstellingen te ondergaan.
Koetei	2	S.	1897 Amsterdam (Nederl. Scheepsbouwmaatschappij).	A. 1898. B. 5 Nov. 1898.	53.7	9.44	36	790	K. v. 10,5 cM. A. „ „ 7,5 „ „ „ „ 3,7 „ Mr. „ 7,5 „ A.	2 14 1 8	—	—	1412	13.51	144	11.25	8	1380 *a*)	2460 *a*)	—	—	—	—	in dienst.	56	43	—	—	50	51	Is 12 December 1908 in dienst gesteld ter vervanging van de *Serdang* en vertrok den 22sten d. a. v. naar Makasser, waar het schip de *Mataram* in den stationsdienst afloste. Sedert deed de *Koetei* verschillende tochten in de wateren van Celebes.

[1]) S = staal, IJ = ijzer, K = gekoperd, Z = gezinkt, C = composite.
[2]) Lengte van den romp over alles.
[3]) Breedte van den romp op het grootspant over de buitenhuid zonder uitbouwsels.
[4]) Grootste diepgang bij normale toelading, stoomketels op peil.
[5]) Met schepen 4 uren, met torpedobooten 2 uren volgehouden (met de nà 1900 gebouwde torpedobooten 3 uren).
[6]) Waar in kolom 16 tweeërlei getallen zijn opgegeven, heeft men te denken aan eene normale en aan eene maximale brandstofberging.
[7]) Indien de kolommen 17, 18, 19 en 20 niet zijn ingevuld beteekent dit, dat het schip herstellingen aan de ketels ondergaat of ondergaan heeft, zoodat vorige opgaven geen vertrouwen meer verdienen.
a) Uitkomsten verkregen met Ombilin-kolen.
b) Uitkomsten verkregen met Cardiff-kolen.

NAMEN DER SCHEPEN.	Aantal schroeven.	Samenstelling. [1])	Op stapel gezet.	A. Te water gelaten. B. In Ned.-Indië aangekomen of aldaar in dienst gesteld.	Grootste lengte in M. [2])	Grootste breedte in M. [3])	Grootste diepgang in dM. [4])	Waterverplaatsing in M³ zeewater (1026 K.G.).	Geschut. Soort.	Geschut. Aantal stukken.	Torpedo-inrichtingen. Buizen.	Torpedo-inrichtingen. Kanonnen.	Stoomvermogen in indicateur paardekrachten.	Grootste proeftochtvaart. [5])	Brandstof-(steenkolen-)bergruimte in M³. [6])	Grootste vol te houden dienstvaart. [7])	Vaart bij voordeelig brandstofverbruik. [7])	Af te leggen weg in zeemijlen of met normalen voorraad. [7]) Bij de vaart van kolom 17.	Af te leggen weg in zeemijlen of met normalen voorraad. [7]) Bij de vaart van kolom 18.
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
Siboga	2	S.	1897 Amsterdam (Nederl. Scheepsbouwmaatschappij).	A. 1898. B. 25 Jan. 1899.	53,7	9,44	36	790	K. v. 10,5 cM. A. „ „ 7,5 „ „ „ „ 3,7 „ Mr. v. 7,5 „ A.	2 1 4 1 8	—	—	1395	13,83	144	11,4	8,5	1400 *a*)	2260 *a*)
Assahan . . .	2	S.	1899 Rotterdam (Maatschappij voor scheeps- en werktuigbouw „Fijenoord").	A. 1900. B. 10 Jan. 1901.	53,7	9,44	36	800	K. v. 10,5 cM. A. „ „ 7,5 „ „ „ „ 3,7 „ Mr. v. 7,5 „ A.	2 1 4 1 8	—	—	1353	13,95	134	11	8	1294 *a*)	2240 *a*)
Torpedobooten.																			
Cerberus . . .	1	S.	1887 Vlissingen (Kon. Maatschappij „de Schelde").	A. 1888. B. 6 Febr. 1889.	38,22	3,96	14,2	83,91	K. v. 3,7 cM.	2	2	1	—	—	—	—	—	—	—
Hydra	1	S.	1899 Londen (Yarrow).	A. 1900. B. 17 Nov. 1900.	39,62	4,11	20,6	103	K. v. 3,7 cM.	2	—	3	1204	24,26	20,5	17,5	8	390 *b*)	1500 *b*)
Scylla	1	S.	1899 Londen (Yarrow).	A. 1900. B. 17 Nov. 1900.	39,62	4,11	20,6	103	K. v. 3,7 cM.	2	—	3	1201	24,3	20,5	17,5	8	390 *b*)	1500 *b*)
Minotaurus . .	1	S.	1901 Vlissingen (Kon. Maatschappij „de Schelde").	A. 1902. B. 31 Oct. 1903.	39,62	4,11	20,6	103	K. v. 3,7 cM.	2	—	3	1281	24,36	20,5	17,3	8,5	420 *b*)	1460 *b*)
Python	1	S.	1901 Vlissingen (Kon. Maatschappij „de Schelde").	A. 1902. B. 31 Oct. 1903.	39,62	4,11	20,6	103	K. v. 3,7 cM.	2	—	3	1269	24,36	20,5	17,3	8,5	420 *b*)	1460 *b*)
Sphinx	1	S.	1902 Vlissingen (Kon. Maatschappij „de Schelde").	A. 1903. B. 31 Oct. 1903.	39,62	4,11	20,6	103	K. v. 3,7 cM.	2	—	3	1442	24,38	20,5	17,3	8,5	420 *b*)	1460 *b*)
Draak	1	S.	1905 Vlissingen (Kon. Maatschappij „de Schelde").	A. 1906. B. 9 Nov. 1907.	39,69	4,13	20,6	103	K. v. 3,7 cM.	2	1	1	1558	23,28	20,5	17,8	8,7	450 *b*)	1600 *b*)
Krokodil . . .	1	S.	1905 Vlissingen (Kon. Maatschappij „de Schelde").	A. 1906. B. 9 Nov. 1907.	39,69	4,13	20,6	103	K. v. 3,7 cM.	2	1	1	1576	23,78	20,5	17,8	8,7	450 *b*)	1600 *b*)
Zeeslang . . .	1	S.	1906 Vlissingen (Kon. Maatschappij „de Schelde").	A. 1907. B. 9 Nov. 1907.	39,69	4,13	20,6	103	K. v. 3,7 cM.	2	1	1	1563	24,04	20,5	17,8	8,7	450 *b*)	1600 *b*)

Pantser in millimeters. [1]) Gordel.	Toren of barbette.	Comm. toren.	Dek.	Bevond zich op 31 December 1908:	BEMANNING. Bepaalde sterkte (ongerekend de als bovenrol toegestane verhooging). Europeanen.	Bepaalde sterkte (ongerekend de als bovenrol toegestane verhooging). Inlanders.	Aanwezige sterkte volgens op onderstaand tijdstip laatst ontvangen maandrapport. 31 Dec. 1907. Europeanen.	31 Dec. 1907. Inlanders.	31 Dec. 1908. Europeanen.	31 Dec. 1908. Inlanders.	Verrichtingen, bewegingen, enz. gedurende het tijdvak 1 April 1908 tot en met 31 Maart 1909. (Zie voor het dokken en herstellen de opgaven sub 5 van deze bijlage.)
21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.
—	—	—	—	in dienst.	56	43	50	46	51	45	Bevond zich 1 April 1908 voor communicatiediensten ter kuste van Soembawa, terwijl de landingsdivisie gedurende geruimen tijd het bivak te Taliwang bezette. Op 23 April vertrok het schip naar Soerabaja om herstellingen te ondergaan, na afloop waarvan de *Siboga* den 6den Juni via Ampenan naar Makasser vertrok, van waar van 10 tot 22 Juni eene reis gemaakt werd naar Tolitoli. Den 29sten Juni vertrok het schip naar de oostkust van Celebes, waar verschillende tochten gemaakt werden. Nadat de bodem te Makasser was teruggekeerd, maakte het schip vandaar eenige reizen, o.a. van 3 tot 5 September naar Kolaka, op 7 September naar Boeton en van 5 tot 14 October langs de westkust van Celebes. Nadat het schip van 18 October tot 7 November eenige herstellingen had ondergaan, vertrok het tot machtsvertoon naar Kota Waringin, waar de landingsdivisie verschillende tochten maakte. Na afloop daarvan deed de *Siboga* een tocht langs de oostkust van Celebes, bij welke gelegenheid verschillende rivieren werden opgevaren. Op 20 Januari 1909 stoomde het schip naar Bandjermasin, van daar naar Soerabaja en vervolgens op 31 Januari naar Pasoeroean, in verband met het bezoek van het Duitsche oorlogsschip *Fürst Bismarck* aan die plaats. De *Siboga* bleef sedert aangewezen voor de bekruising van de wateren nabij de Kleine Soenda-eilanden.
—	—	—	—	buiten dienst.	—	—	—	—	—	—	Wordt bij het marine-etablissement te Soerabaja ingericht voor mijnenlegger.
—	—	—	—	in dienst.	105	73	93	73	112	89	Waren gestationneerd te Soerabaja. De *Krokodil*, de *Draak* en de *Zeeslang* maakten van 6 tot 16 April 1908 een tocht langs de noordkust van Java en van 11 tot 14 Mei eene reis naar Bawean, Kalianget en Gili Ijang (res. Madoera). Op 15 Juni vertrokken deze drie booten, in vereeniging met de *Hydra*, de *Scylla*, de *Python*, de *Sphinx* en de *Minotaurus* via Panaroekan naar Ampenan, waar gezamenlijke oefeningen met het Nederlandsch eskader werden gehouden. De torpedoflottielje nam daarna deel aan de manoeuvres van het eskader in de wateren tusschen Sumatra en Borneo en keerde 9 Juli te Soerabaja terug. Van 10 tot 26 November maakten de *Krokodil*, de *Draak* en de *Zeeslang* een oefeningstocht naar Bawean, Bandjermasin, Semarang, de Duizend-eilanden en Tandjoengpriok en van 14 tot 24 December deden de *Krokodil* en de *Zeeslang* eene reis naar Tandjoengpriok, ten einde met de daar aanwezige schepen van het Nederlandsch eskader oefeningen te houden.

NAMEN DER SCHEPEN.	Aantal schroeven.	Samenstelling. [1]	Op stapel gezet.	A. Te water gelaten. B. In Ned.-Indië aangekomen of aldaar in dienst gesteld.	Grootste lengte in M. [2]	Grootste breedte in M. [2]	Grootste diepgang in dM. [2]	Waterverplaatsing in M³ zeewater (1026 K.G.).	Geschut. Soort.	Geschut. Aantal stukken.	Torpedo-inrichtingen. Buizen.	Torpedo-inrichtingen. Kanonnen.	Stoomvermogen in indicateur paardekrachten.	Grootste proeftochtvaart. [3]	Brandstof-(steenkolen-)bergruimte in M³. [4]	Grootste vol te houden dienstvaart. [5]	Vaart bij voordeelig brandstofverbruik. [5]	Af te leggen weg in zeemijlen of met normalen voorraad. [5] bij de vaart van kolom 17.	Af te leggen weg in zeemijlen of met normalen voorraad. [5] bij de vaart van kolom 18	Pantser in millimeters. [6] Gordel.	Pantser in millimeters. [6] Toren of barbette.	Pantser in millimeters. [6] Comm. toren.	Pantser in millimeters. [6] Dek.	Bevond zich op 31 December 1908:	BEMANNING. Bepaalde sterkte (ongerekend de als bovenrol toegestane verhooging). Europeanen.	BEMANNING. Bepaalde sterkte (ongerekend de als bovenrol toegestane verhooging). Inlanders.	BEMANNING. Aanwezige sterkte volgens op onderstaand tijdstip laatst ontvangen maandrapport. 31 Dec. 1907 Europeanen.	BEMANNING. Aanwezige sterkte volgens op onderstaand tijdstip laatst ontvangen maandrapport. 31 Dec. 1907 Inlanders.	BEMANNING. Aanwezige sterkte volgens op onderstaand tijdstip laatst ontvangen maandrapport. 31 Dec. 1908 Europeanen.	BEMANNING. Aanwezige sterkte volgens op onderstaand tijdstip laatst ontvangen maandrapport. 31 Dec. 1908 Inlanders.	Verrichtingen, bewegingen, enz. gedurende het tijdvak 1 April 1908 tot en met 31 Maart 1909. (Zie voor het dokken en herstellen de opgaven sub 5 van deze bijlage.)
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.
Opnemings-vaartuigen.																															
Van Doorn . .	1	C. K.	1899 Rotterdam (Maatschappij „de Maas").	A. 1901 B. 15 Dec. 1891.	54	8.3	31.8	700	—	—	—	—	369	9.02	108	7.75	7	2450*a*)	3500*a*)	—	—	—	—	in dienst.	26	58	—	—	25	75	Kwam 11 Juni 1908 in dienst ter vervanging van de *Sumbawa* en vertrok 7 Juli naar Flores, waar het schip de noord- en de zuidkust opnam, na afloop waarvan in Februari 1909 de opneming van de zuidwestkust van Soemba onderhanden genomen werd.
Van Gogh . .	1	C. K.	1897 Rotterdam (P. Smit Jr.).	A. 1898 B. 4 Juli 1899.	54	8.3	31.8	700	—	—	—	—	386	10.1	100	8	6.25	2700*a*)	3600*a*)	—	—	—	—	in dienst.	26	58	23	71	24	60	Zette de opneming van Sumatra's westkust voort, terwijl ook de Langsar-baai en de reede van Benkoelen werden opgenomen.
Borneo	1	C. K.	1892 Glasgow (Clydebank J. & E. Thomson).	A. 1892 B. 6 Febr. 1894.	53.86	9.45	40.5	800	—	—	—	—	1040	13.23	155	—	—	—	—	—	—	—	—	in dienst.	26	57	24	69	23	57	Zette gedurende April en Mei 1908 de opneming van de oostkust van Celebes voort en deed vervolgens tot 10 September opnemingen in de golf van Boni, waarna het schip naar Soerabaja vertrok om aldaar eenige herstellingen te ondergaan, na afloop waarvan op 4 November de opneming ter oostkust van Celebes weder onderhanden genomen werd.
Sumbawa . . .	1	S.	1890 Vlissingen (Kon. Maatschappij „de Schelde").	A. 1891 B. 7 Juni 1892.	53.25	8.1	34.5	600	—	—	—	—	930	12.5	88	—	—	—	—	—	—	—	—	in dienst.	—	—	24	75	—	—	Zette de opneming voort van de noordkust van Flores. Op 25 Mei vertrok het schip naar Soerabaja, waar het buiten dienst gesteld en vervangen werd door de *Van Doorn*. De *Sumbawa* deed daarna dienst als gouvernements stoomer ter kuste van Nieuw-Guinea.
Lombok	1	S. Z.	1890 Amsterdam (Huijgens en van Gelder).	A. 1891 B. 21 Mei 1892.	52.45	8.3	33.5	600	—	—	—	—	990	12.2	115	—	—	—	—	—	—	—	—	in dienst.	26	57	25	70	27	56	Ging voort met de opneming van de zuidkust van Borneo. In Juni werden de Koemai-, Barito- en Martapoera-rivieren en de Moeara Djawa opgenomen. Op 17 December kwam het schip te Soerabaja om herstellingen te ondergaan, na beëindiging waarvan de *Lombok* op 3 Maart 1909 de opneming van de reede van Tandjoengpandan (ass.-res. Billiton) onderhanden nam.
Wachtschip.																															
Koning der Nederlanden.	—	IJ.	1871 Amsterdam (Rijkswerf).	A. 1874 B. 15 Juni 1876.	85.3	15.2	—	—	K. v. 12 cM. K.A. „ „ 7,5 „ A. „ „ 3,7 „	6 1 2 9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	in dienst.	138	43	158	145	173	113	In dienst als wachtschip te Soerabaja.
Oud-Wachtschip.																															
Bromo	—	IJ. Z.	1873 Amsterdam (Kon. fabriek voor stoom- en andere werktuigen).	A. 1874 B. 3 Sept. 1875.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	in conservatie	—	—	—	—	—	—	Bij het marine-etablissement te Soerabaja in conservatie.
Prins Hendrik der Nederlanden.	—	—		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	buiten dienst.	—	—	—	—	—	—	
Makasser . . .	—	—		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	buiten dienst.	—	—	—	—	—	—	
Nienhuijs . . .	—	—		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	buiten dienst.	—	—	—	—	—	—	Verankerd benoorden de reede van Soerabaja.

NEDERLANDSCH ESKADER IN OOST-INDIË.

NAMEN DER SCHEPEN.	Aantal schroeven.	Samenstelling. [1]	Op stapel gezet.	A. Te water gelaten. B. In Ned.-Indië aangekomen of aldaar in dienst gesteld.	Grootste lengte in M. [2]	Grootste breedte in M. [3]	Grootste diepgang in dM. [4]	Waterverplaatsing in M³ zeewater (1026 K.G.).	Geschut. Soort.	Geschut. Aantal stukken.	Torpedo-inrichtingen. Buizen.	Torpedo-inrichtingen. Kanonnen.	Stoomvermogen in indicateur paardekrachten.	Grootste proeftochtvaart. [5]	Brandstof- (steenkolen-) bergruimte in M³. [6]	Grootste vol te houden dienstvaart. [7]	Vaart bij voordeelig brandstofverbruik. [7]	Af te leggen weg in zeemijlen of met normalen voorraad. [7] Bij de vaart van kolom 17.	Af te leggen weg in zeemijlen of met normalen voorraad. [7] Bij de vaart van kolom 18.	Pantser in millimeters. [1] Gordel.	Pantser in millimeters. [1] Toren of barbette.	Pantser in millimeters. [1] Comm. toren.	Pantser in millimeters. [1] Dek.	Bevond zich op 31 December 1908:	BEMANNING. Bepaalde sterkte (ongerekend de als bovenrol toegestane verhooging). Europeanen.	BEMANNING. Bepaalde sterkte (ongerekend de als bovenrol toegestane verhooging). Inlanders.	BEMANNING. Aanwezige sterkte volgens op onderstaand tijdstip laatst ontvangen maandrapport. 31 Dec. 1907. Europeanen.	BEMANNING. Aanwezige sterkte volgens op onderstaand tijdstip laatst ontvangen maandrapport. 31 Dec. 1907. Inlanders.	BEMANNING. Aanwezige sterkte volgens op onderstaand tijdstip laatst ontvangen maandrapport. 31 Dec. 1908. Europeanen.	BEMANNING. Aanwezige sterkte volgens op onderstaand tijdstip laatst ontvangen maandrapport. 31 Dec. 1908. Inlanders.	Verrichtingen, bewegingen, enz. gedurende het tijdvak 1 April 1908 tot en met 31 Maart 1909. (Zie voor het dokken en herstellen de opgaven sub 5 van deze bijlage.)
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.
Pantserschepen.																															
Koningin Regentes.	2	S.	1898 Amsterdam (Rijkswerf).	A. 1900. B. 29 Dec. 1907.	96.6	15.2	58.1	5084	K. v. 24 cM. N°. 1. „ „ 15 „ „ 4. „ „ 7,5 „ „ 3. „ „ 7,5 „ A. „ „ 3,7 „ Mr. „ 7,5 „ A.	2 4 8 2 4 2 22	—	—	7290	16.91	827	14.5	9.3	1600 *b*)	4100 *b*)	150 100 S.	250 S.	250 S.	50 S.	in dienst.	302	71	346	—	286	72	Vertoefde 1 April 1908 te Ampenan (Lombok) en nam aldaar deel aan de gezamenlijke oefeningen van het Nederlandsch eskader. Op 16 April vertrok het schip naar de reede van Oedjoeng (res. Bali en Lombok) om den controleur aldaar telegraphische gemeenschap te verzekeren, terwijl de landingsdivisie een bivak aan den wal bezette. Ter aanvulling van den kolenvoorraad stoomde de bodem 29 April naar Soerabaja. Daarna zette het schip de oefeningen te Ampenan voort tot 22 Juni, waarna de *Koningin Regentes* naar Tandjoengpriok vertrok. Op 23 Juni stoomde het schip naar Riouw, ten einde aldaar deel te nemen aan de manoeuvres van het Nederlandsch eskader met de torpedobooten, na afloop waarvan de bodem via Tandjoengpriok naar Singapore vertrok, waar het schip gedokt werd. Op 31 Juli kwam de *Koningin Regentes* weder te Tandjoengpriok aan en was vervolgens van 4 tot 20 Augustus te Soerabaja, waarna hulp werd verleend bij het afbrengen van het kabelschip *Patrol*, hetwelk op de Aroe-bank (oostkust van Borneo) gestrand was. Na te Makasser kolen te hebben geladen, vertrok de bodem naar Karangasem (Bali), van waar het schip 24 September te Soerabaja terugkeerde. Den 30sten September ving de bodem aan met de bekruising van de Noord-Molukken, waarbij o.a. Ambon, Ternate en Menado werden aangedaan. Op 21 November vertrok de *Koningin Regentes* via Makasser naar Tandjoengpriok, waar het schip deelnam aan de oefeningen van het Nederlandsch eskader en eene torpedoflottielje, na afloop waarvan de bodem sedert Februari 1909 te Soerabaja aan het marine-etablissement in herstelling is opgenomen.
Hertog Hendrik.	2	S.	1900 Amsterdam (Rijkswerf).	A. 1902. B. 28 Dec. 1904.	96.6	15.2	57	4950	K. v. 24 cM. N°. 1. „ „ 15 „ „ 4. „ „ 7,5 „ „ 3. „ „ 7,5 „ A. „ „ 3,7 „ Mr. „ 7,5 „ A.	2 4 8 2 4 2 22	—	—	6282	16.53	825	12	9.5	3090 *b*)	4100 *b*)	15 10 S.	250 S.	250 S.	50 S.	in dienst.	—	—	255	122	—	—	Was 1 April 1908 te Singapore om te dokken. Op 8 April vertrok het schip naar de wateren van Bali, waar het met de overige schepen van het Nederlandsch eskader deelnam aan de actie tegen Kloengkoeng, waarbij o. a. de plaats Satria gebombardeerd werd en de poeri van Kloengkoeng onder vuur genomen werd. Tot aanvulling van den kolenvoorraad stoomde de bodem daarop naar Soerabaja en keerde vervolgens naar Bali terug, waar het schip op 28 April de landing der troepen steunde door een hernieuwd bombardement van Kloengkoeng. De *Hertog Hendrik* bleef, nadat de overige schepen van het Nederlandsch eskader vertrokken waren, nog tot 14 Mei te Koesambe gestationneerd ten einde te voorzien in de draadlooze gemeenschap met Ampenan, waarna het schip tot 4 Juni deel nam aan de gezamenlijke oefeningen van het eskader. Vervolgens was het schip behulpzaam bij het afbrengen van de gouvernementsstoomer *Flamingo*, die in de Sangkoelirang-baai (Koetei) op een rif geloopen was. Op 19 Juni stoomde de bodem, met de *Flamingo* op sleeptouw, naar Soerabaja. Den 25sten d. a. v. vertrok het schip via Tandjoengpriok naar de Gaspar-straten, waar het deelnam aan de gezamenlijke manoeuvres van het eskader, waarna de bodem medio Juli, na een kort verblijf te Tandjoengpriok, voor de bekruising van de westkust van Sumatra werd aangewezen, op welken kruistocht de *Hertog Hendrik* eenige dagen te Emmahaven en te Sabang vertoefde. Van 3 tot 14 September was het schip te Singapore om te dokken en van 16 tot 26 September te Soerabaja, ten einde van personeel te verwisselen, na afloop waarvan de bodem 1 October de reis naar Nederland aanvaardde.

NAMEN DER SCHEPEN.	Aantal schroeven.	Samenstelling. [b]	Op stapel gezet.	A. Te water gelaten. B. In Ned.-Indië aangekomen of alhaar in dienst gesteld.	Geschat. Grootste lengte in M. [a]	Grootste breedte in M. [a]	Grootste diepgang in dM. [a]	Waterverplaatsing in M³ zeewater (1026 K.G.).	Geschat. Soort.	Geschat. Aantal stukken.	Torpedo-inrichtingen. Buizen.	Torpedo-inrichtingen. Kanonnen.	Stoomvermogen in indicateur paardekrachten.	Grootste geëffectueerde vaart. [a]	Brandstof-(steenkolen-)bergruimte in M³. [a]	Grootste voltehouden dienstvaart. [a]	Vaart bij voordeelig brandstofverbruik. [a]	Af te leggen weg in zeemijlen of met normalen voorraad. [a] Bij de vaart van kolom 17.	Af te leggen weg in zeemijlen of met normalen voorraad. [a] Bij de vaart van kolom 18.
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
Tromp	2	S.	1903 Amsterdam (Rijkswerf).	A. 1904. B. 24 Dec. 1906.	100,8	15,2	57	5295	K. v. 24 cM. Nº. 2. „ „ 15 „ „ 3. „ „ 7,5 „ „ A. „ „ 3,7 „ „ Mr. „ 7,5 „ „ A.	2 4 8 4 4 22	—	—	6405	16,66	650 712	14,5	9,2	1600 *b*)	4100 *b*)
Pantserdek-schepen.																			
Koningin Wilhelmina der Nederlanden	2	S.	1891 Amsterdam (Rijkswerf).	A. 1892. B. 29 Jan. 1906.	99,8	14,9	60,8	4600	K. v. 28 cM. A. Nº. 2. „ „ 21 „ „ „ 2. „ „ 17 „ „ „ 2. „ „ 7,5 „ „ „ 1. „ „ 7,5 „ „ A. „ „ 3,7 „ „ rev. v. 3,7 cM. Mr. v. 7,5 cM. A.	1 1 2 4 2 6 4 2 22	—	—	4600	15,83	470	11,5	7,5	2000 *a*)	3435 *a*)
Noordbrabant . .	2	S.	1897 Vlissingen (Kon. Maatschappij „de Schelde").	A. 1899. B. 24 Jan. 1908.	94,7	14,82	54	4033	K. v. 15 cM. Nº. 3. „ „ 12 „ „ 2. „ „ 7,5 „ „ 2. „ „ 7,5 „ A. „ „ 3,7 „ Mr. „ 7,5 „ A.	2 6 4 2 4 2 20	—	—	10067	20,08	450 950	16	9,7	2100 *b*)	4500 *b*)

BEMANNING. Pantser in millimeters. [b] Gordel.	Toren of barbette.	Comm. toren.	Dek.	Bevond zich op 31 December 1908:	Bepaalde sterkte tongerekend de als bovenrol toegestane verhoogingen. Europeanen.	Bepaalde sterkte tongerekend de als bovenrol toegestane verhoogingen. Inlanders.	Aanwezige sterkte volgens op onderstaand tijdstip laatst ontvangen maandrapport. 31 Dec. 1907. Europeanen.	31 Dec. 1907. Inlanders.	31 Dec. 1908. Europeanen.	31 Dec. 1908. Inlanders.	Verrichtingen, bewegingen, enz. gedurende het tijdvak 1 April 1908 tot en met 31 Maart 1909. (Zie voor het dokken en herstellen de opgaven sub 5 van deze bijlage.)
21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.
150 100 S.	250 S.	250 S.	50 S.	in dienst.	308	71	242	128	285	88	Kwam 1 April 1908 te Ampenan (Lombok) aan en nam aldaar deel aan de oefeningen van het Nederlandsch eskader. Op 16 April vertrok het schip naar Bali, in verband met de actie tegen het landschap Kloengkoeng. Gedurende eenige dagen had de bodem een werkzaam aandeel in de beschieting van de poeri te Kloengkoeng. Ter aanvulling van den kolenvoorraad stoomde de bodem 29 April naar Soerabaja en keerde vervolgens naar Ampenan terug. Na een verblijf van 4 dagen te Tandjoengpriok vertrok de *Tromp* 27 Juni naar de wateren tusschen Sumatra en Borneo, ten einde deel te nemen aan de manoeuvres met de torpedobooten. Op 2 Juli keerde de bodem te Tandjoengpriok terug en stoomde den 7den d. a. v. naar Soerabaja om aan het marine-etablissement in herstelling te worden opgenomen. De bemanning werd ontscheept in de debarkementsgebouwen, terwijl achtereenvolgens verschillende detachementen naar de kazerne te Malang gezonden werden. Na afloop van de herstellingen vertrok het schip 16 November naar Singapore om te dokken, van waar het den 30sten d. a. v. te Soerabaja terugkeerde. Gedurende December deed de *Tromp* van Tandjoengpriok nachtelijke oefeningen met de torpedobooten. Sedert Januari 1909 vertoeft het schip ter reede van Cheribon, van waar verschillende tochten werden ondernomen tot het houden van schietoefeningen.
—	280 C.	280 C.	75 50 S.	in dienst.	276	62	228	141	257	104	Vertoefde 1 April 1908 te Soerabaja tot het ondergaan van kleine herstellingen, na beëindiging waarvan het schip zich 10 April bij het Nederlandsch eskader te Ampenan (Lombok) voegde, ten einde deel te nemen aan de manoeuvres. Gedurende de actie op Bali bleef de bodem ter reede Ampenan, om de draadlooze communicatie met de schepen in de wateren van Bali te onderhouden. Na afloop van het optreden tegen Bali zette het schip de oefeningen nabij Ampenan voort en vertrok medio Juni naar Soerabaja om kolen te laden. Van 27 Juni tot 2 Juli nam de *Koningin Wilhelmina der Nederlanden* deel aan de manoeuvres van het Nederlandsch eskader met torpedobooten. Gedurende Juli en Augustus kruiste het schip in de Java-zee en in den aanvang van September werd het naar Bali gedirigeerd, waar de landingsdivisie een bivak aan de kust bezette. Op 19 September vertrok de bodem via Soerabaja naar Tandjoengpriok en zette vervolgens den kruistocht in de Java-zee voort. Den 7den November werd het schip te Soerabaja in herstelling genomen, terwijl de bemanning bij gedeelten in de marine-kazerne te Malang werd gedetacheerd. Nadat de herstellingen waren afgedoopen, vertrok de *Koningin Wilhelmina der Nederlanden* 1 Februari 1909 naar Tandjoengpriok, waar tot het einde van den verslagtijd schietoefeningen werden gehouden.
—	—	100 S	50 S.	in dienst.	281	104	—	—	266	126	Voegde zich 3 April 1908 bij het Nederlandsch eskader te Ampenan (Lombok) en vertrok 16 April naar de reede van Lebih, in verband met de actie tegen Bali. Gedurende de verdere dagen van April had de bodem een werkzaam aandeel in de beschieting van Kloengkoeng, terwijl de landingsdivisie een bivak te Den Pasar bezette. Op 29 April embarkeerde de landingsdivisie en vertrok het schip weder naar Ampenan, waar de eskaderoefeningen werden voortgezet tot 22 April, op welken datum de bodem naar Tandjoengpriok stoomde. Van daar nam de *Noordbrabant* deel aan de manoeuvres van het Nederlandsch eskader en de torpedobooten, en vertrok 2 Juli naar Soerabaja, ten einde aldaar proeven te nemen met het stoken van Ombilin-kolen in een speciaal daarvoor ingerichten waterpijpketel. Op 23 April aanvaardde het schip een kruistocht in de Zuid-Molukken, welke tocht tot 29 October duurde, na in September te zijn afgebroken door eene reis naar Makasser en Soerabaja. Den 2den November kwam de bodem te Soerabaja om te dokken en de proeven met het stoken van Ombilin-kolen voort te zetten, na afloop waarvan het schip 29 November naar Tandjoengpriok stoomde, ten einde deel te nemen aan de oefeningen met de torpedobooten. Sedert 5 Januari 1909 zet de *Noordbrabant* den kruistocht in de wateren van de Zuid-Molukken voort.

RECAPITULATIE.

Indische militaire marine, . . Nederlandsch eskader in Oost-Indië, ...	571 1 167	518 308	555 1 071	686 391	584 1 094	643 390
Totaal ingeschreven in de rol der schepen, . . .	1 738	826	1 626	1 077	1 678	1 033
Personeel aan wal (in functiën, waarop bij de „bepaalde sterkte" niet was gerekend)	19	1	20	1	19	1
Opgenomen in de rol van het departement der marine, behalve voornoemde 21, die den staf vormen	—	—	46	1	37	4
Totaal-generaal . . .	1 757	827	1 692	1 079	1 734	1 038

2. Specificatie betreffende het personeel der in Nederlandsch-Indië aanwezige Koninklijke marine bij het einde van elk der jaren 1907 en 1908.

OMSCHRIJVING.		Personeel der Indische militaire marine en van het Nederlandsch eskader in Oost-Indië, behalve dat van den stoomvaartdienst en het korps mariniers.			Stoomvaartdienst.			Mariniers.		TOTALEN.			
		Officieren.	Onderofficieren en minderen.		Officieren-machinist.	Onderofficieren en minderen.		Officieren.	Onderofficieren en minderen (Europeanen).	Officieren.	Onderofficieren en minderen.		
			Europeanen.	Inlanders.		Europeanen.	Inlanders.				Europeanen.	Inlanders.	Te zamen.
Ult. 1907.	Bepaalde sterkte *a*)	160	1004	393	18	286	395	5	276	183	1566	788	2354
	Aanwezige sterkte *b*)	174	910	553	20	269	526	6	313	200	1492	1079	2571
Ult. 1908.	Bepaalde sterkte *a*)	167	976	417	17	316	410	5	276	189	1568	827	2395
	Aanwezige sterkte *b*)	*c*) 169	*d*) 884	*d*) 523	19	*e*) 337	515	6	319	194	1540	1038	2578

a) Zonder de als „bovenrol" toegestane overschrijding.

b) Onder de „aanwezige sterkte" zijn ook begrepen de van boord geëvacueerden, ten getale van 3 officieren en 77 minderen op ult.1907 en 3 officieren en 93 minderen op ult. 1908, terwijl 27 minderen op ult. 1907 en 14 minderen op ult. 1908 in de gevangenissen verbleven. Behalve het personeel, dat vast is aangewezen voor het vervullen van betrekkingen aan den wal, op welk personeel (16 officieren en 5 onderofficieren op ult. 1907 en 15 officieren en 5 onderofficieren op ult. 1908) ook bij de „bepaalde sterkte" gerekend is, zijn nog gebezigd in functiën of voor doeleinden waarop bij de „bepaalde sterkte" niet was gerekend, op ult. 1907 10 officieren en 92 minderen en op ult. 1908 10 officieren en 60 minderen.

c) Hiervan behooren 18 tot den geneeskundigen dienst en 24 tot het personeel der administratie. Onder de 127 officieren waren begrepen 27 adelborsten 1ste klasse.

d) Hieronder respectievelijk 337 Europeanen en 83 inlanders in andere graden dan die van matroos, lichtmatroos of jongen. De verschillende graden van Europeesch en inlandsch matroos waren op ult. 1908 bezet als volgt:

GRADEN.	Europeanen.		Inlanders.	
	Bepaalde sterkte.	Aanwezige sterkte.	Bepaalde sterkte.	Aanwezige sterkte.
Matroos 1ste klasse . .	176	87	62	60
„ 2de „ . .	141	177	54	39
„ 3de „ . .	283	213	134	231
Lichtmatrozen	—	9	108	110
Jongens	—	—	—	—
Te zamen . . .	600	486	358	440
Op ult. 1907 waren deze totalen . . .	636	530	340	475

e) 80 hoofdmachinisten, machinisten en adjunct-machinisten, benevens aan stokerspersoneel 257 koppen.

3. Statistiek over 1908 der aanvulling en verliezen onder het tot de Koninklijke marine in Nederlandsch-Indië behoorende personeel.

AANVULLING.	Europeanen.		Inlanders. *a*)
	Officieren.	Onderofficieren en minderen.	Onderofficieren en minderen.
Aangebracht uit Nederland:			
per oorlogsschip *Noordbrabant* . .	23	306	—
per mail	42	336	—
Teruggekeerde gedeserteerden . .	—	1	31
Bevorderd tot officier	2	—	—
Aangenomen in Ned.-Indië . . .	—	9	60
In 1907 te veel opgegeven als repatrieerende per oorlogsschip *Zeeland*	—	1	—
Totaal . . .	67	653	*b*) 91
	720		

VERLIEZEN.	Europeanen.		Inlanders. *a*)
	Officieren.	Onderofficieren en minderen.	Onderofficieren en minderen.
Teruggekeerd naar Nederland:			
per oorlogsschip *Hertog Hendrik* .	16	281	—
per mail *c*)	53	298	—
Ontslagen	1	8	*d*) 51
Overleden	1	5	10
Gedeserteerd of vermist	—	11	71
Bevorderd tot officier	—	2	—
Met verlof buiten bezwaar van den lande	2	—	—
Totaal . . .	73	605	132
	678		

a) Van de gemiddeld aanwezig geweest zijnde sterkte beliep in 1908 het verloop van het inlandsch personeel der oorlogsvloot in percenten als volgt: uithoofde van overlijden 0,96, afkeuring 0,86, desertie 6,70, verwijdering wegens veroordeeling 1,30, diensteindiging 2,69, totaal 12,51, welke cijfers over 1907 beliepen 0,46, 2,02, 4,78, 0,36 en 2,94 of totaal 10,56. Wat de aanvulling van het korps betreft, beliep het getal der nieuw aangenomenen en dat dergenen, die zich reëngageerden, respectievelijk 5,78 en 33,52 % van de gemiddelde sterkte, tegen 5,61 en 38,73 % in 1907.

b) In 1908 reëngageerden zich 348 inlandsche schepelingen.

c) Onder deze teruggekeerden zijn begrepen 10 officieren en 73 schepelingen afgekeurd voor den dienst in Oost-Indië, zoomede 5 schepelingen wegens veroordeeling.

d) Hieronder 14 wegens veroordeeling en 9 wegens afkeuring voor verderen dienst, zoodat het getal wegens diensteindiging ontslagenen 28 bedraagt.

4. Opgaven betreffende de kosten van dokken, schoonmaken, schilderen, herstellen en aanbrengen van wijzigingen aan de hieronder genoemde schepen der Indische militaire marine en van het Nederlandsch eskader in Oost-Indië (deze laatste voor zoover zij komen ten laste der Indische begrooting).

I. Schepen der Indische militaire marine. *a*)

NAAM VAN HET SCHIP.	Kosten van het schip geheel gereed in Ned.-Indië.	Jaar.	Jaarlijksche uitgaven aan herstellingen, enz.		NAAM VAN HET SCHIP.	Kosten van het schip geheel gereed in Ned.-Indië.	Jaar.	Jaarlijksche uitgaven aan herstellingen, enz.	
			Bedrag.	Percentsgewijze in verhouding tot de kosten nieuw (zie kolom 2).				Bedrag.	Percentsgewijze in verhouding tot de kosten nieuw (zie kolom 2).
1.	2.	3.	4.	5.	1.	2.	3.	4.	5.
Mataram . . . . . (In Ned.-Indië aangekomen 31 Maart 1897).	f 381 630	1897	f *b*) 11 621,03[5]	3,04	*Koetei* . . . . . (Aankomst als voren 5 Nov. 1898).	f 386 965	1898	f 150,—	0,04
		1898	4 357,35	1,14			1899	1 396,50	0,36
		1899	4 119,51	1,08			1900	2 122,71[5]	0,55
		1900	2 871,13[5]	0,75			1901	7 802,35	2,02
		1901	7 484,81[5]	1,96			1902	8 246,09[5]	2,13
		1902	10 206,42[5]	2,68			1903	4 757,13[5]	1,23
		1903	*c*) 22 641,71[5]	5,93			1904	*c*) 16 785,28[5]	4,34
		1904	7 188,50[5]	1,88			1905	*c*) 36 608,41[5]	9,46
		1905	8 325,37	2,18			1906	2 578,35	0,66
		1906	4 723,94[5]	1,24			1907	8 259,80[5]	2,14
		1907	*c*) 15 357,96	4,03			1908	*c*) 23 931,16[5]	6,18
		1908	*c*) 15 147,76[5]	3,98				f 112 637,81[5] zijnde gemiddeld per jaar: f 11 000	f 29,11 zijnde gemiddeld per jaar: 2,86 %
			f 114 045,53 zijnde gemiddeld per jaar: f 9 230	29,89 zijnde gemiddeld per jaar: 2,54 %					
Edi . . . . . (Aankomst als voren 13 Aug. 1897.)	f 406 000	1897	f 1 967,75	0,48	*Siboga* . . . . . (Aankomst als voren 25 Jan. 1899).	f 386 965	1899	f 4 354,26	1,13
		1898	3 654,29[5]	0,90			1900	7 445,69	1,92
		1899	5 241,95[5]	1,29			1901	2 420,13	0,63
		1900	3 227,43	0,79			1902	4 127,34[5]	1,07
		1901	3 335,60	0,82			1903	5 836,21	1,51
		1902	*c*) 28 694,57[5]	7,07			1904	*b*) 18 615,52[5]	4,81
		1903	9 231,54	2,27			1905	*b*) 15 261,31[5]	3,94
		1904	3 151,48	0,78			1906	9 613,65	2,23
		1905	*c*) 20 091,91[5]	4,94			1907	10 132,41[5]	2,62
		1906	*c*) 28 409,31	6,99			1908	11 302,33[5]	2,93
		1907	6 849,53[5]	1,69				f 89 108,87[5] zijnde gemiddeld per jaar: f 9000	22,79 zijnde gemiddeld per jaar: 2,31 %
		1908	7 103,60	1,58					
			f 120 958,98[5] zijnde gemiddeld per jaar: f 10 585	29,60 zijnde gemiddeld per jaar: 2,61 %					
Serdang . . . . . (Aankomst als voren 7 Dec. 1897.	f 406 000	1897	—	—	*Assahan*. . . . . (Aankomst als voren 10 Jan. 1901).	f 413 900	1901	f 1 841,53[5]	0,44
		1898	f 3 336,11	0,82			1902	4 028,46[5]	0,97
		1899	3 544,71	0,87			1903	2 568,60[5]	0,62
		1900	3 876,28	0,95			1904	*c*) 15 855,43[5]	3,83
		1901	4 142,71[5]	1,02			1905	1 742,88[5]	0,42
		1902	2 168,36[5]	0,53			1906	*c*) 15 900,19[5]	3,84
		1903	*c*) 25 667,08	6,32			1907	*c*) 16 615,57[5]	4,01
		1904	5 874,58[5]	1,45			1908	3 435,68	0,83
		1905	4 621,99	1,14				f 61 988,37[5] zijnde gemiddeld per jaar: f 7 740	14,96 zijnde gemiddeld per jaar: 1,87 %
		1906	4 420,22	1,08					
		1907	6 831,53	1,68					
		1908	7 523,29	1,69					
			f 72 006,87[5] zijnde gemiddeld per jaar: f 6500	17,55 zijnde gemiddeld per jaar: 1,59 %					

a) Deze opgaven betreffen alléén de na 1885 in dienst gestelde schepen.

b) Deze uitgaven zijn voornamelijk veroorzaakt door eene herstelling aan den romp ter versterking van het dekverband onder de kanonnen van 10,5 cM.

c) Deze opgaven betreffen eene groote herstelling aan romp, werktuigen en ketels.

NAAM VAN HET SCHIP.	Kosten van het schip geheel gereed in Ned.-Indië.	Jaar.	Jaarlijksche uitgaven aan herstellingen, enz. Bedrag.	Percentsgewijze in verhouding tot de kosten nieuw (zie kolom 2).
1.	2.	3.	4.	5.
Lombok . . . . . (opnemingsvaartuig) (Aankomst als voren 21 Mei 1892).	f 448 000	1892	f 3 791,05[5]	0,84
		1893	4 149,96	0,93
		1894	2 882,60	0,64
		1895	—	—
		1896	21 073,03[5]	4,70
		1897	2 641,94[5]	0,59
		1898	70,—	0,02
		1899	118,38[5]	0,03
		1900	*c*) 9 319,73	2,08
		1901	*c*) 29 150,86	6,51
		1902	*c*) 32 169,17[5]	7,18
		1903	4 659,74	1,04
		1904	1 889,75[5]	0,42
		1905	*d*) 25 391,47[5]	5,67
		1906	2 310,96	0,52
		1907	7 383,66[5]	1,65
		1908	8 511,10[5]	1,90
			f 155 513,44[5] zijnde gemiddeld per jaar: f 9 400	34,72 zijnde gemiddeld per jaar: 2,09 %
Sumbawa . . . . . (opnemingsvaartuig) (Aankomst als voren 7 Juni 1892).	f 419 800	1892	f 3 287,89	0,78
		1893	2 620,28[5]	0,62
		1894	4 442,49[5]	1,06
		1895	8 064,07[5]	1,92
		1896	1 177,74[5]	0,28
		1897	8 953,54[5]	2,14
		1898	363,10	0,09
		1899	*c*) 16 411,99	3,91
		1900	8 472,78	2,02
		1901	*c*) 26 938,99	6,42
		1902	8 738,30[5]	2,08
		1903	4 805,58	1,14
		1904	5 446,80	1,30
		1905	8 938,90	2,13
		1906	*e*) 48 512,40	11,55
		1907	3 453,61[5]	0,82
		1908	396,54	0,09
			f 161 025,03[5] zijnde gemiddeld per jaar: f 10 000	38,35 zijnde gemiddeld per jaar: 2,40 %
Borneo . . . . . (opnemingsvaartuig) (Aankomst als voren 8 Febr. 1894).	f 601 500	1894	f 7 029,12[5]	1,17
		1895	1 083,29[5]	0,18
		1896	15 167,19[5]	2,52
		1897	1 967,68	0,33
		1898	14 095,13	2,33
		1899	1 496,52	0,25
		1900	2 904,80	0,48
		1901	*c*) 35 286,50	5,87
		1902	*f*) 43 954,96	7,31
		1903	*f*) 12 496,47[5]	2,08
		1904	f 4 455,13[5]	0,74
		1905	1 139,14[5]	0,18
		1906	*d*) 63 393,27[5]	10,54
		1907	3 139,38[5]	0,52
		1908	11 960,93[5]	1,99
			f 219 569,55[5] zijnde gemiddeld per jaar: f 14 700	36,49 zijnde gemiddeld per jaar: 2,44 %
Van Gogh . . . . (opnemingsvaartuig) (Aankomst als voren 4 Juli 1899).	f ?98 500	1899	f 11 229,02	3,76
		1900	—	—
		1901	7 421.30[5]	2,49
		1902	4 333,13	1,45
		1903	1 707,34[5]	0,57
		1904	10 125,57[5]	3,39
		1905	12 732,79[5]	4,26
		1906	45,27	0,01
		1907	*g*) 31 120,48	10,43
		1908	1 765,46[5]	0,59
			f 80 480,38[5] zijnde gemiddeld per jaar: f 8 450	26,95 zijnde gemiddeld per jaar: 2,84 %
Van Doorn . . . . (opnemingsvaartuig) (Aankomst als voren 15 Dec. 1901).	f 363 500	1901	f 5,—	—
		1902	1 699,69	0,47
		1903	9 797,26[5]	2,70
		1904	3 856,87	1,06
		1905	10 892,70	2,99
		1906	1 685,36[5]	0,46
		1907	*h*) 22 026,98[5]	6,06
		1908	*h*) 27 848,68	7,68
			f 77 812,55[5] zijnde gemiddeld per jaar: f 11 110	21,42 zijnde gemiddeld per jaar: 3,60 %
Cerberus . . . . . (torpedoboot) (Aankomst als voren 6 Febr. 1889).	—	1889 t/m 1897	f 28 929,06[5]	
		1898	*k*) 12 394,05	
		1899	4 472,64	
		1900	3 173,81[5]	
		1901	2 698,17[5]	
		1902	37,80	
		1903	12,90	
		1904	3 144,09[5]	
		1905	2 379,75[5]	
		1906	*l*) 9 725,80	
		1907	*l*) 5 810,74	
		1908	*l*) 3 832,26[5]	
			f 76 611,10 zijnde gemiddeld per jaar: f 3 850	

d) Deze uitgaven betreffen in hoofdzaak de verbouwing tot opnemingsvaartuig.

e) Deze uitgave is in hoofdzaak een gevolg van de verbouwing tot reserve-opnemingsvaartuig en reserve-stoomschip der gouvernements-marine.

f) Deze uitgaven betreffen eene groote herstelling aan romp, ketels en werktuigen, waaronder het versterken van het verband van het achterschip naar aanleiding van het ten tweeden male breken van de schroefas.

g) Deze uitgaven betreffen in hoofdzaak eene verwisseling van de koperen dubbeling door een zinken om galvanische werking tegen te gaan.

h) Deze uitgaven betreffen eene groote herstelling aan den romp (voornamelijk den dubbelen bodem) en de werktuigen.

k) Deze uitgaven betreffen in hoofdzaak eene groote herstelling aan romp en ketels, zoomede de transformatie tot vischtorpedoboot.

l) Deze uitgaven zijn in hoofdzaak een gevolg van de verwisseling van de locomotiefketels door Yarrow-waterpijpketels.

NAAM VAN HET SCHIP.	Kosten van het schip geheel gereed in Ned.-Indië.	Jaar.	Jaarlijksche uitgaven aan herstellingen, enz. Bedrag.	Jaarlijksche uitgaven aan herstellingen, enz. Percentsgewijze in verhouding tot de kosten nieuw (zie kolom 2).
1.	2.	3.	4.	5.
Hydra . . . . . (torpedoboot) (Aankomst als voren 17 Nov. 1900).	f 171 200	1900	f 438,80[5]	0,26
		1901	*m)* 7 696.36[5]	4,49
		1902	3 041,10[5]	1,78
		1903	3 549,45	2,07
		1904	1 340,73[5]	0,78
		1905	6 134,38[5]	3,58
		1906	*n)* 12 230,49[5]	7,14
		1907	3 880,43[5]	2,27
		1908	5 812,24[5]	3,39
			f 44 124,02 zijnde gemiddeld per jaar: f 5 430	25,76 zijnde gemiddeld per jaar: 3,17 %
Scylla. . . . . (torpedoboot) (Aankomst als voren 17 Nov. 1900).	f 171 200	1900	f 340,68[5]	0,20
		1901	*m)* 10 225,79[5]	5,97
		1902	*m)* 3 825,81	2,23
		1903	3 192,08[5]	1,86
		1904	1 440,91	0,84
		1905	6 820,08	3,99
		1906	*n)* 12 618,04[5]	7,37
		1907	3 137,76[5]	1,83
		1908	5 025,22[5]	2,93
			f 46 626,40 zijnde gemiddeld per jaar: f 5 750	27,22 zijnde gemiddeld per jaar: 3,36 %
Minotaurus. . . . . (torpedoboot) (Aankomst als voren 31 Oct. 1903).	f 166 433	1903	f 443,50[5]	0,27
		1904	4 559,41	2,74
		1905	3 536,37[5]	2,12
		1906	1 608,62[5]	0,96
		1907	2 667,26	1,60
		1908	*n)* 8 964,34	5,38
			f 21 779,51[5] zijnde gemiddeld per jaar: f 4 180	13,07 zijnde gemiddeld per jaar: 2,58 %
Python . . . . . (torpedoboot) (Aankomst als voren 31 Oct. 1903).	f 166 433	1903	f 428,76[5]	0,26
		1904	4 643,57	2,79
		1905	3 166,81[5]	1,90
		1906	1 160,98	0,69
		1907	2 534,88	1,52
		1908	*n)* 9 066,44	5,45
			f 21 001,45 zijnde gemiddeld per jaar: f 4 040	12,61 zijnde gemiddeld per jaar: 2,41 %
Sphinx . . . . . (torpedoboot) (Aankomst als voren 31 Oct. 1903).	f 178 765	1903	f 461.37	0,26
		1904	3 416,93	1,91
		1905	3 436,08[5]	1,92
		1906	1 347,91	0,75
		1907	2 539,97[5]	1,43
		1908	*n)* 9 177,60	5,13
			f 20 379,87 zijnde gemiddeld per jaar: f 3 910	11,40 zijnde gemiddeld per jaar: 2.20 %
Draak . . . . . (torpedoboot) (Aankomst als voren 9 Nov. 1907).	f 160 000	1907	f 568,23	0,35
		1908	*m)* 7 326,72[5]	4,57
			f 7 894,95[5] zijnde gemiddeld per jaar: f 6 575	4,92 zijnde gemiddeld per jaar: 4,1 %
Krokodil . . . . . (torpedoboot) (Aankomst als voren 9 Nov. 1907).	f 160 000	1907	f 381,23[5]	0,24
		1908	*m)* 6 674,05	4,17
			f 7 055,28[5] zijnde gemiddeld per jaar: f 5 880	4,41 zijnde gemiddeld per jaar: 3,69 %
Zeeslang . . . . . (torpedoboot) (Aankomst als voren 9 Nov. 1907).	f 160 000	1907	f 476,47[5]	0,30
		1908	*m)* 6673,21[5]	4,17
			f 7 149,69 zijnde gemiddeld per jaar: f 5 950	4,47 zijnde gemiddeld per jaar: 3,72 %

II. Schepen van het Nederlandsch eskader in Oost-Indië.

NAAM VAN HET SCHIP.	Jaar.	Kosten van dokken, enz.
Hertog Hendrik . . . . . (In Ned.-Indië aangekomen 28 Dec. 1904).	1905	f 11 287,71[5]
	1906	7 398,83
	1907	24 507,75
	1908	14 806,02[5]
Tromp. . . . . (In Ned.-Indië aangekomen 24 Dec. 1906).	1907	13 543,82[5]
	1908	14 767,77[5]
Koningin Wilhelmina der Nederlanden . . . . (In Ned.-Indië aangekomen 29 Jan. 1906).	1907	f 504,74
	1908	1 215,43[5]
Koningin Regentes . . . . . (In Ned.-Indië aangekomen 31 Dec. 1907).	1908	25 491,50
Noordbrabant . . . . . (In Ned.-Indië aangekomen 24 Jan. 1908).	1908	2 902,82[5]

m) Deze uitgaven betreffen in hoofdzaak het aanbrengen van eene betere ventilatie.

n) Deze uitgaven betreffen voor een groot gedeelte het verwisselen van de waterpijpen der ketels.

5. Opgaven over het tijdvak 1 April 1908 t/m 31 Maart 1909 betreffende het dokken, enz. door schepen der Koninklijke en der gouvernementsmarine.

I. Te SOERABAJA (marine-etablissement), te SABANG (gouvernementsdok in particuliere exploitatie) en te TANDJOENGPRIOK (particuliere werf).

NAMEN DER SCHEPEN.	Plaats waar het schip is gedokt of gerepareerd.	Datum van aankomst. [1]	Datum van vertrek. [1]	VERDERE AANTEEKENINGEN.
		INDISCHE MILITAIRE MARINE.		
Siboga	Soerabaja.	24 April 1908. 18 Sept. 1908.	6 Juni 1908. 7 Nov. 1908.	Dokken en kleine herstellingen. Idem.
Serdang	Sabang. Soerabaja.	5 Aug. 1908. 2 Dec. 1908.	18 Aug. 1908. ult. Maart 1909 nog aanwezig.	Dokken. Is 12 December 1908 buiten dienst gesteld en ondergaat thans herstellingen.
Mataram	id.	9 Juni 1908. 22 Sept. 1908. 12 Jan. 1909.	15 Aug. 1908. 9 Oct. 1908. 18 Jan. 1909.	Dokken en kleine herstellingen. Ketelherstellingen. Dokken.
Edi	id.	1 April 1908 reeds aanwezig.	24 April 1908.	Dokken en kleine herstellingen.
	Sabang.	14 Oct. 1908.	20 Oct. 1908.	Dokken.
Koetei	Soerabaja.	1 April 1908 reeds aanwezig.	21 Dec. 1908.	Herstellingen.
Assahan	id.	id.	31 Maart 1909 nog aanwezig.	Wordt gebezigd voor proeven met versper-mijnen.
Lombok	id.	19 Dec. 1908.	3 Maart 1909.	Dokken en herstellingen.
Borneo	id.	16 Sept. 1908.	4 Nov. 1908.	Idem.
Van Doorn	id.	1 April 1908 reeds aanwezig.	7 Juli 1908.	Herstellingen, in hoofdzaak aan den dubbelen bodem.
Van Gogh	Sabang. id.	24 Aug. 1908. 7 Maart 1909.	30 Aug. 1908. 15 Maart 1909.	Dokken.
Koning der Nederlanden *Cerberus* *Hydra* *Scylla* *Minotaurus*	Soerabaja.	1 Maart 1909.	ult. Maart 1909 nog aanwezig.	Dokken en herstellingen. De stoomketels met turbines voor de scheepsverlichting zijn vervangen door petroleummotoren.
Python *Sphinx* *Draak* *Zeeslang* *Krokodil*	id.	1 April 1908 reeds aanwezig.	31 Maart 1909 nog aanwezig.	Kleine herstellingen. Periodiek werd gedokt en van de dwarshelling gebruik gemaakt.
Bromo	id.	id.	id.	In conservatie bij het marine-etablissement.
Prins Hendrik der Nederlanden	id.	9 April 1908. 14 Sept. 1908. 20 Oct. 1908.	16 April 1908. 21 Sept. 1908. 24 Oct. 1908.	Ter reede liggende werden kleine herstellingen verricht. Gedurende de opgegeven tijden vertoefden de schepen in het droge dok.
Makasser *Nienhuijs*		2 April 1908. 30 Sept. 1908.	7 April 1908. 7 Oct. 1908.	
		NEDERLANDSCH ESKADER IN OOST-INDIË.		
Tromp	Tandjoengpriok. Soerabaja.	12 Jan. 1908. 10 Juli 1908.	22 Jan. 1908. 17 Nov. 1908.	Kleine herstellingen. Belangrijke herstellingen.
Koningin Regentes	id.	6 Febr. 1909.	31 Maart 1909 nog aanwezig.	Idem.
Noordbrabant	id.	2 Nov. 1908.	29 Nov. 1908.	Dokken. Proeven werden genomen met het stoken van Ombilinkolen in waterpijpketels.
Koningin Wilhelmina der Nederlanden	id.	1 April 1908 reeds aanwezig. 9 Nov. 1908.	8 April 1908. 6 Febr. 1909.	Kleine herstellingen. Dokken en belangrijke herstellingen.

[1] De opgegeven data geven de grenzen aan van het geheele tijdvak, gedurende hetwelk de schepen in genoemde plaatsen vertoefden.

NAMEN DER SCHEPEN.	Plaats waar het schip is gedokt of gerepareerd.	Datum van aankomst. [1])	Datum van vertrek. [1])	VERDERE AANTEEKENINGEN.
		GOUVERNEMENTSMARINE.		
Arend	Soerabaja.	24 Dec. 1908.	ult. Maart 1909 nog aanwezig.	Dokken.
Barito	id.	13 Mei 1908. 12 Febr. 1909.	15 Mei 1908. 19 Febr. 1909.	Idem. Idem.
Brak	Sabang. id.	1 Juni 1908. 16 Dec. 1908.	27 Juni 1908. 26 Dec. 1908.	Dokken en kleine herstellingen. Idem.
Ceram	Soerabaja. Tandjoengpriok.	18 Maart 1908. 9 Nov. 1908.	6 Juni 1908. 28 Nov. 1908.	Idem. Idem.
Condor	Sabang. Soerabaja.	25 April 1908. 18 Dec. 1908.	29 April 1908. 31 Maart 1909 nog aanwezig.	Dokken. Is 1 Januari 1909 buiten dienst gesteld. Dokken en verwisseling van den ketel.
Dog	id.	10 Juni 1908.	4 Juli 1908.	Dokken en kleine herstellingen.
Fazant	Tandjoengpriok. id.	17 Juni 1908. 12 Dec. 1908.	1 Juli 1908. 16 Dec. 1908.	Idem. Idem.
Flamingo	Soerabaja. id.	18 Juni 1908. 25 Jan. 1909.	1 Jan. 1909. 4 Febr. 1909.	Dokken en kleine herstellingen. De kolenberging is vergroot.
Flores	id. id.	10 Juni 1908. 15 Jan. 1909.	25 Juni 1908. 18 Jan. 1909.	Dokken en kleine herstellingen. Dokken.
Gier	id. id.	12 Aug. 1908. 18 Jan. 1909.	28 Sept. 1908. Febr. 1909.	Dokken en herstellingen. Idem.
Glatik	Sabang. id.	14 April 1908. 27 Oct. 1908.	18 April 1908. 5 Nov. 1908.	Dokken. Dokken en kleine herstellingen.
Hazenwind	Soerabaja.	16 Juli 1908.	2 Jan. 1909.	Dokken en kleine herstellingen. Van 12 Augustus 1908 tot 2 Januari 1909 buiten dienst gesteld.
Java	Tandjoengpriok. id.	26 Mei 1908. 28 Jan. 1909.	20 Juli 1908. 29 Jan. 1909.	Dokken en kleine herstellingen.
Kwartel	Soerabaja.	19 Aug. 1908.	6 Sept. 1908.	Idem.
Nias	id.	25 Mei 1908. 29 Oct. 1908.	7 Juni 1908. 7 Nov. 1908.	Idem.
Pelikaan	id.	23 Sept. 1908.	ult. Maart 1909 nog aanwezig.	Dokken en kleine herstellingen. Krijgt een nieuwen ketel.
Raaf	id.	30 Mei 1908.	id.	Dokken en herstellingen.
Reiger	id.	1 Juni 1908.	20 Oct. 1908.	Dokken en kleine herstellingen. Van 1 Juni tot 20 October 1908 buiten dienst gesteld.
Snip	id.	1 April 1908 reeds aanwezig.	27 Juli 1908.	Dokken en herstellingen.
Speurder	id.	23 Febr. 1909.	ult. Maart 1909 nog aanwezig.	Dokken.
Spits	Tandjoengpriok.	18 Aug. 1908.	6 Oct. 1908.	Dokken en herstellingen.
Sumbawa	Soerabaja. id.	30 Mei 1908. 4 Jan. 1909.	26 Juni 1908. 6 Jan. 1909.	Idem. Dokken.
Telegraaf	id. id.	16 Juni 1908. 11 Febr. 1909.	26 Aug. 1908. ult. Maart 1909 nog aanwezig.	Dokken en herstelling aan de ketels.
Valk	id.	26 Jan. 1909.	id.	Dokken en kleine herstellingen. Is 10 Maart 1909 buiten dienst gesteld.
Zeeduif	Tandjoengpriok.	20 Juli 1908.	19 Aug. 1908.	Dokken en kleine herstellingen.

II. Te Singapore.

NAMEN DER SCHEPEN.	Plaats waar het schip is gedokt of gerepareerd.	Datum van aankomst. [1])	Datum van vertrek. [1])	Kosten.	VERDERE AANTEEKENINGEN.
		Nederlandsch eskader in Oost-Indië.			
Hertog Hendrik	Singapore.	1 April 1908 aanwezig.	4 April 1908.	f 7 266,88[5]	Dokken.
		9 Sept. 1908.	12 Sept. 1908.	7 539,14	Idem.
Koningin Regentes . . .	id.	10 Juli 1908.	29 Juli 1908.	18 638,33	Dokken; aanbrengen van smeersel in de tubelures.
Tromp	id.	20 Nov. 1908.	27 Nov. 1908.	7 346,75[5]	Dokken.

6. Opgaven nopens de kosten en productie van het marine-etablissement te Soerabaja.

I. Specificatie van de algemeene kosten.

	1904	1905	1906	1907	1908
Toezicht op de werkzaamheden (traktementen, toelagen, premiën, enz. van het vast personeel).	f 287 263	f 290 565	f 295 805	f 309 069	f 353 322
Onderhoud van het werfmaterieel en den inventaris der werf, bewaking en verlichting	98 152	97 590	93 718	110 585	113 348
Werkzaamheden aan materieel en gebouwen, met inbegrip van het gewoon onderhoud. *a*)	170 826	130 794	195 016	180 275	155 098
Aanschaffing van werktuigen en gebruik van gereedschappen	23 756	22 611	22 585	13 581	17 527
Bureel- en lokaalbehoeften, drukwerk, enz.	3 316	3 978	3 516	3 676	4 430
	f 583 313	f 545 538	f 610 640	f 617 186	f 643 725
Af te trekken: diverse ontvangsten (hoofdzakelijk wegens huishuur der woningen, werkzaamheden voor particulieren en vendutiën) en kleine contraposten	43 183	43 925	45 033	58 778	*b*) 65 022
Blijft . . .	f 540 130	f 501 613	f 565 607	f 558 408	f 578 703

a) Gedurende 1908 werd de dwarssleephelling voor torpedobooten voltooid, hadden belangrijke herstellingen en verbeteringen aan de debarkementsgebouwen en uitbreidingen en verbeteringen aan de koperslagerij plaats, werden voorzieningen aan de ingestorte kaaimuren aangebracht, en is begonnen met het bouwen van eene bovenverdieping op het hoofdbureau. Belangrijke herstellingen hadden plaats aan de baggermolen *Tandjongpriok* en aan de hopperbarge *Japara*: de kosten bedroegen te zamen ± f 7 500.

b) Hieronder ± f 29 000 aan dokgelden en herstellingskosten van particuliere schepen en ± f 8 300 aan opbrengst van vendutiën.

II. SPECIFICATIE VAN DE PRODUCTIE (aan materialen en arbeidsloonen verwerkte bedragen).

	1904	1905	1906	1907	1908
Wegens werkzaamheden ten behoeve van:					
de inrichting zelve	f 200 314 *c)* (74 300)	f 179 187 (59 565)	f 247 277 (81 805)	f 199 214 (78 381)	f 192 781 (67 346)
den magazijnsvoorraad en de conservatie van stoomketels	88 045 (40 576)	116 732 (44 745)	93 139 (41 648)	95 303 (39 834)	105 431 (41 250)
de schepen van het Nederlandsch eskader in Oost-Indië	119 086 (53 497)	200 109 (92 808)	133 281 (66 230)	177 864 (79 832)	184 998 (85 667)
de schepen, stoombarkassen en torpedobooten der Indische militaire marine	243 644 (99 347)	*d)* 307 809 (132 229)	*e)* 415 385 (176 836)	*f)* 267 746 (113 203)	*g)* 282 114 (121 354)
de schepen der gouvernementsmarine	120 596 (54 265)	91 559 (46 361)	169 347 (78 274)	*h)* 217 059 (98 216)	*i)* 305 996 (138 174)
Wegens andere werkzaamheden ten behoeve der marine (transport van materialen, levensmiddelen, laden van steenkolen, enz.)	23 487 (720)	23 540 (590)	26 165 (279)	24 797 (64)	31 235 (15)
Wegens werkzaamheden ten behoeve van:					
andere onder het departement der marine behoorende diensttakken (bebakening, kustverlichting, loodswezen, havendepartementen, enz.)	*j)* 116 161 (56 518)	*j)* 91 338 (44 024)	*j)* 120 998 (52 963)	*j)* 155 620 (72 134)	*j)* 94 313 (39 260)
andere departementen dan dat der marine	90 869 (42 178)	68 201 (28 038)	73 234 (32 104)	76 370 (33 577)	136 838 (53 400)
Wegens werken hierboven niet genoemd (daaronder ook die aan vreemde oorlogsschepen en voor particulieren)	34 697 (13 954)	13 762 (7 263)	17 704 (6 694)	31 387 (13 427)	42 411 (14 382)
Totalen	f 1 036 899 (435 355)	f 1 092 237 (455 623)	f 1 296 530 (536 833)	f 1 245 360 (528 668)	f 1 376 117 (560 848)

c) Het tusschen ( ) vermeld bedrag wijst aan, hoeveel in het daarboven voorkomende bedrag begrepen is wegens geldswaarde van materialen. Buiten beschouwing is gelaten de waarde der uit de magazijnen aan de schepen verstrekte uitrustingsartikelen.

d) Hieronder de kosten van verbouwing van de *Lombok* tot opnemingsvaartuig en voor een gedeelte ook van de *Java* tot stoomschip der gouvernements-marine.

e) Hieronder f 82 140, f 48 312 en f 63 393 respectievelijk voor de verbouwing van de *Java* tot stoomschip der gouvernements-marine, de *Sumbawa* en de *Borneo* tot opnemingsvaartuigen.

f) Hieronder respectievelijk f 15 814 en f 7 740 voor de verbouwing van de flottieljevaartuigen *Nias* en *Flores* tot stoomschepen der gouvernements-marine en f 37 653 voor belangrijke voorzieningen aan het opnemingsvaartuig *Van Gogh*.

g) Hieronder f 20 674 voor het inrichten van de torpedobooten *Draak*, *Krokodil* en *Zeeslang* voor den Indischen dienst en f 27 208 voor belangrijke herstellingen aan de torpedobooten *Minotaurus*, *Python* en *Sphinx*.

h) Hieronder respectievelijk f 15 872 en f 18 591 wegens verbouwing tot gouvernementsstoomschepen van de flottieljevaartuigen *Nias* en *Flores*.

i) Hieronder f 53 300 wegens verbouwing tot gouvernementsstoomschip van het flottieljevaartuig *Nias*, f 20 969 wegens inrichting tot vervoer van passagiers van het gouvernementsstoomschip *Hazenwind*, f 35 267 wegens herstellingen aan het gouvernementsstoomschip *Snip* en f 12 800 wegens herstellingen aan het kabelschip *Telegraaf*.

j) Hieronder de kosten voor verwisselen, vullen en ontsteken der gasboeien en die voor het onderhoud der oliegasfabriek en fabricatiekosten van gas. In 1904, 1905, 1906, 1907 en 1908, in welke jaren respectievelijk 7310, 6515, 7728, 7846 en 6890 M³ gas werd vervaardigd, was dit bedrag respectievelijk f 9 515, f 8 147, f 6 325, f 7 658 en f 7 443.

III. VERDERE OPGAVEN BETREFFENDE DEN OMVANG VAN HET BEDRIJF VAN HET MARINE-ETABLISSEMENT OVER DE JAREN 1904 TOT EN MET 1908.

JAREN.	Aantal arbeiders gemiddeld dagelijks te werk (buiten hen die op taak werkten).	Aantal verrichte dagdiensten		Uitbetaalde arbeidsloonen			Gemiddeld dagloon		Geldswaarde der verwerkte materialen. *m)*	Verbruikte hoeveelheden (in K.G.)	
		door ambachtslieden.	door koelies. *k)*	aan taakwerk.	aan daggelden. *l)*	Te zamen. *m)*	voor ambachtslieden.	voor koelies.		ijzer (bewerkt en onbewerkt).	steenkolen (waaronder smeedkolen cokes en astatki). *o)*
1904 . . .	1 969	425 213	161 545	f 125 679	f 475 275	f 600 954	f 0,77	f 0,47[2]	f 435 355	712 684	2 467 368
1905 . . .	2 084	485 198	133 585	135 722	500 644	636 366	0,75	0,43[1]	455 577	634 264	2 975 377
1906 . . .	2 390	557 773	156 705	181 109	578 588	759 697	0,73[7]	0,48[1]	536 835	898 896	3 057 458
1907 . . .	2 486	562 937	170 444	135 514	581 178	716 692	0,74[9]	0,45[8]	528 668	796 126	2 641 835
1908 . . .	2 663	607 168	186 350	139 183	676 088	815 271	0,78[4]	0,45[2]	560 848	689 105	2 510 684

k) Ook de koelies (waaronder in deze opgave de politieoppassers en de magazijnsknechts zijn medegeteld) zijn vrije lieden.

l) Onder de in deze kolom genoemde sommen zijn voor de jaren 1904 tot en met 1908 wegens aankoop van materialen, enz. begrepen de volgende sommen: f 33 133, f 31 542, f 44 983, f 40 399 en f 86 355.

m) Onder de uitbetaalde arbeidsloonen was ter zake van overwerk respectievelijk begrepen f 37 686, f 47 917, f 47 144, f 39 653 en f 28 344.

n) Onder dit bedrag is begrepen de waarde van het houtverbruik, die in de opgegeven jaren achtereenvolgens heeft bedragen: f 49 099, f 47 862, f 57 290, f 54 426 en f 68 938, waaronder aan djatihout f 45 316, f 45 288, f 54 136, f 52 063 en f 63 069.

o) Hieronder is niet begrepen het steenkolenverbruik der baggervloot. Het verbruik aan astatki was in de jaren 1906, 1907 en 1908 respectievelijk 153 355, 166 850 en 165 000 L.